ДВА СТАВКИ.

(ВЕСНЯНА ІДІЛЛЯ).

Великий кохінхінський когут у панськім курнику злопотів крилами і товстим басом засьпівав: ку-ку-рі-ку! Його сильний голос збудив когута на приходстві і той засьпівав так само басом: ку-ку-рі-ку! Почув се когут в учителя і відповів обом високим тенором, що також не спить. А за сими трьома когутами стали відзивати ся ріжними голосами селянські когути в цілім селї, так що ку-ку-рі-ку тягло ся з пів милї з одного кінця села аж на другий. А потім знов усе затихло. Ціле село спало.

Була ясна і темна ніч на веснї. Місяць стояв саме над панським ставком, приглядав ся собі в водї як у зеркалї, і від часу до часу заслонював очи хмаркою: поганий ставок, повен жаб! аж не мило дивити ся! Він перейшов понад панським огородом і заглянув у громадський ставок: тут очерети і болото і жаб ще більше. Закутавшись у хмарку, місяць пішов далї своєю дорогою, і аж над лїсом за селом знов роз'яснив своє лице.

Річка, що випливала з лїса і загачена в панськім огородї творила панський ставок, а загачена в-друге на громадській толоцї — творила громадський ставок, блисла тепер против місяця сріблом. Небо і повітрє стало темносинє, тілько лїс чорнїв оподалїк.

Так у сю місячну весняну ніч дивні річи заподіяли ся в обох ставках. У панськім ставку жили польські жаби, бо пан був Поляк, а у громадськім ставку жили руські жаби, бо громада була руська. Спершу громадський ставок дрімав; чи втомили ся руські жаби після денної спеки, бо

Generated on 2015-07-10 17:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001392767
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN

їх ставок лежав як простерта плахта на сонці і сонце пекло до схочу, чи може ждали на що — тихо було у ставку, тілько троща і шувар шуміли ледви замітно.

Один лише самець Жабур не спав і не дрімав, а вилізши на листок водяної лїлії надув ся і думав важку думу. Там у панськім ставку о кількасот кроків діяло ся щось незвичайне. Чути було поодинокі голоси жаб, але ціла польська жабяча громада не верещала, як се було в її звичаю і натурі. Дивував ся руський Жабур, щó таке стало ся галасливим польським сусїдам; він зіскочив з листка у воду і помаленьки річкою підплив під польський ставок. Вискочив на беріг, роздивив ся і зрозумів, у чім діло: панський ставок у тім місцї, де ще місяць кидав своє проміне на воду і на беріг, аж кишів від жаб, що збігли ся до купи і очевидно приготовляли ся до великого концерту.

На жабуриню був концертовий поміст. На нього вискочив жваво шляхтич пан Жабчинський і почав промову, звісно, по польськи:

„Куми і кумове! Сьвяткуємо нинї память нашого поета Адама, що у своїх поезиях ґенїяльним способом описав не тілько людий і заяців, але й нашу жабячу громаду. Хто з вас не знає чудового уступу з „Пана Тадея“, посьвяченого нашим жабячим концертам! Сей уступ додає нам національної гордости і кожда польська жаба повинна знати його на память. Описуючи вечірнїй концерт, наш перший і найславнїйший у славянськім сьвітї поет посьвятив найбільше місця нам — польським жабам. Вечірнїй концерт на веснї без нашої участи не був би концертом; ми найкрасші на сьвітї сьпіваки і не даром наш ґенїй описав нас такими віщими словами:

Na finał szmerów muszych i ptaszęcej wrzawy
Odezwały się chórem podwójnym dwa stawy;
Jako zaklęte w górach kaukazkich jeziora,
Milczące przez dzień, grające z wieczora.
Jeden staw, co toń jasną i brzeg miał piasczysty,
Modrą piersią jęk wydał cichy, uroczysty;
Drugi staw, z dnem błotnistem i gardzielem mętnym,
Odpowiedział mu krzykiem żałośnie namiętnym;

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-10 17:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001392767
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

W obu stawach piały żab niezliczone hordy,
Oba chóry zgodzone w dwa wielkie akordy.
Ten fortissimo zabrzmiał, tamten nuci z cicha,
Ten zdaje się wyrzekać, tamten tylko wzdycha:
Tak dwa stawy gadały do siebie przez pola,
Jak grające naprzemian dwie arfy Eola.

Мої куми і кумове! Скілько признаня для нас в сих словах незабутого віщого поета! Чим для покійних Греків був сам бог Ееоль зі своїми інструментами, тим для польського народу є ми, польські жаби! Як кавказькі озера ми мовчимо за дня, розважаємо нашу славну минувшину, згадуємо свою вітчину, в котрій жаби могли переплисти з одного моря в друге, а вечером і в ночи висьпівуємо свою нодолю: і fortissimo і pianissimo, і ридаємо і зітхаємо. А в нашім сьпіві є нечувана, чисто польська гармонія, наші жабячі ставки складають ся в божеські акорди, показуючи, що одно в нас серце і одна ідея: один великий став від моря до моря, се-б-то одно велике море, але без соленої води, в котрім ми гуляли би собі без остраху перед бузьками і иньшими ворогами нашої вітчини! І ми собі такий став знов заложимо і будемо в нім горою над усіми иньшими жабами, московськими, українськими і німецькими, горді на свій давній шляхетський рід, на нашу гармонію і орґанізацию суспільної праці, горді на те, що наш найбільший поет признав нам першенство у вечірних концертах, як найкрасшим польським сьпівакам, так що мало що змінивши слова ґенія ми можемо покласти на всїх своїх нотах девізу:

W stawach sobie nucimy, jak arfy Eolskie:
Żadne żaby nie grają tak cudnie, jak polskie!

Бесідник скінчив і по цілім польськім ставку розлягли ся нараз грімкі рехканя і кваканя. Почав ся концерт польських жаб на честь Міцкевича, зложений з патріотичних деклямаций, сьпівів, гри на сопілках з трощі і з ґімнастики жабячих Соколів. Соколи вилазили на стрімкий високий беріг і скакали стрімголов у воду, не розбиваючи собі при тім нічого. Крик був такий, що аж до села було чути.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-10 17:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001392767
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Руський Жабур сидів спершу спокійно на березї, придивляв ся всему і слухав. Але промова про висшість польських жаб страшенно заболїла його, він крикнув з обуренєм: „Овва!“ і не чекаючи на конець польського концерту, скочив у річку і поплив у громадський ставок. Найшов тут у трощі ученого професора д-ра Жабського, збудив його носом і наляканим голосом спитав:

— Чи Шевченко не писав нїчого про руські жаби?

Д-р Жабський думав кілька хвиль, звів очи до неба і почав говорити: — Наш батько Тарас заким запалив лучиво правди, волї і науки, мусїв перше уродити ся і він уродив ся в часи Наполєона, коли в Европі — —

— Я не про се питаю ся, тілько чи він писав що про нас?

— Почекай, я тобі скажу: то все треба брати історично, ґенетично і критично, треба показати звязь — —

— Ет! бузько тебе бери!

І Жабур поплив дальше, до громади менше вчених жаб. Збудив усїх голосним окликом: „Куми! куми! ех-ех-ех!“ Виліз на листок і ждав.

— Квак! квак! Що таке? — спитала ся його громада.

— Кривда нам! — зверещав Жабур. — Ви спите, а там у польськім ставку наші сусїди величають ся, що нема понад них, що вони найкрасші співаки, порівнують себе з богами, а нас не мають і за комарів! Мої куми і кумове! Чи-ж є що на сьвітї красше, як українсько-руська пісня, як наші руські жабячі концерти! Нехай поети величають нас або й нї, — ми скромні і сьніваємо не для людий і не для слави, — але наша пісня, наша дума не вмре, не загине! Наші піснї красші, як польські, наші концерти мають европейську славу! Тілько що ми не вміємо так надувати ся, як польські жаби! Але нехай вони собі й не знати які мрії снують про одно море, ми в се їх море не полїземо, ми не дамось, нас більше тут! Нехай собі польські поети величають свої жаби, а ми все таки горою. Наша девіза:

Польських жаб най поїдають
довгоногі бузьки;
жадні жаби не сьпівають
так гарно, як руські.

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-10 17:55 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001392767
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

— Жадні жаби не сьпівають так гарно, як руські! — засьпівав ставок. — Славно, куме! Хе-хе-хе!

— Сьпіваймо, братя! Покажім, що ми знаємо!

І руський ставок почав сьпівати. Спершу жалібно, так жалібно, що аж серце краяло ся, на нуту: „Моя мила така красна!“ Потім виступив мужеський квартет і засьпівав: „Реве та стогне Дніпр широкий“, пісню дуже відповідну до нічного концерту на ставку. Далї панна Жабківна, вилїзши на трощу, сьпівала сумне сольо: „Ой одна я, одна!“ Вкінцї цїлий ставок засьпівав potpourri, зложене з похоронних і весїльних пісень... Хор був прегарний і разом з ясною весняною нічю впливав на жабячу душу так, що вона розпливала ся в цїлім ставку.

Просьпівавши так кільканайцять пісень, руський ставок утомив ся і затих. Коли чує, а в польськім ставку сусїди як почнуть сьпівати: „Jeszcze Polska nie zginęła“, — аж луна йде! Гей, як прокине ся руський ставок, як загремить: „Ще не вмерла Україна“, настав такий вереск, що й розібрати було годї, що вони сьпівають.

І не вмовкали вже оба ставки аж до самого досьвіта, коли на крайнебі зачервонїло ся сонце. І були би сьпівали привітну пісню самому сонцю, але з села надлетїли три бузьки, стали кружляти понад обома ставками, — всї жаби пірнули у воду і замовкли.

Конюх, що лежав на пасовиску і зовсїм припав росою, підняв ся помалу і закляв: — А грім би вас побив, прокляті жаби! Цїлу ніч спати не дали!

Осип Маковей.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF ILLINOIS AT URBANA-CHAMPAIGN
Generated on 2015-07-10 17:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uiug.30112001392767
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google